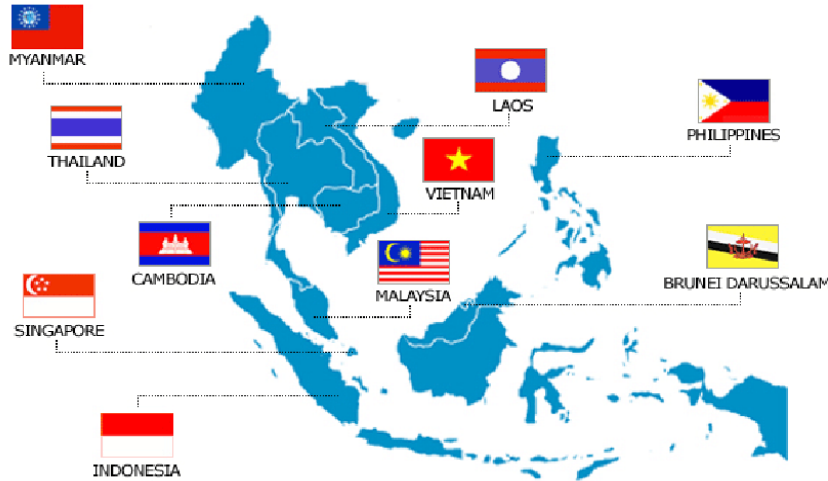

การเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจุบันสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ประกอบด้วยสมาชิก ๑๐ ประเทศ ดังนี้ บรูไน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา

อาเซียนให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และการประชุมผู้นำสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วม (Single market and production base) โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนให้เสรีมากขึ้น เพื่อเตรียมการในการจัดตั้ง AEC อาเซียนได้จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๑๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบู ว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ให้เร็วขึ้นอีก ๕ ปี โดยได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการเพื่อการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เรียกว่า แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานที่กำหนดเป้าหมายและกรอบการดำเนินงานสำหรับสมาชิกอาเซียน ครอบคลุมเรื่องการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน แรงงาน และเงินลงทุน โดยมุ่งเน้นการเปิดเสรีมากขึ้น

ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ได้มีการจัดทำกรอบความตกลงไว้ ๒ ด้าน ได้แก่

๑. กรอบความตกลงด้านการลงทุน (ASEAN Investment Area : AIA) โดยมีคณะกรรมการประสานงานด้านการลงทุน (Coordinating Committee on Investment : CCI) เป็นผู้จัดทำ
๒. กรอบความตกลงด้านการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) โดยมีคณะกรรมการประสานงานด้านบริการ (Coordinating Committee on Service : CCS) เป็นผู้จัดทำ ซึ่งครอบคลุมไปถึงข้อตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Agreement : MRAs) ด้วย

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) WTO ได้จัดทำ Services Sectoral Classification List เพื่อแบ่งประเภทของการบริการ โดยจำแนกได้เป็น ๑๒ สาขาบริการ ซึ่งครอบคลุมการให้บริการทุกประเภท ดังนี้

๑. บริการด้านธุรกิจ เช่น บริการวิชาชีพ บริการคอมพิวเตอร์ บริการโฆษณา บริการให้เช่า เป็นต้น
๒. บริการสื่อสาร เช่น บริการโทรคมนาคม บริการวิทยุ และโทรทัศน์ บริการไปรษณีย์
๓. บริการก่อสร้าง และวิศวกรรมเกี่ยวข้อง เช่น บริการงานก่อสร้างด้านอาคารและการติดตั้ง เป็นต้น
๔. บริการจัดจำหน่าย เช่น บริการค้าส่ง ค้าปลีก บริการแฟรนไชส์ บริการตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น
๕. บริการทางการศึกษา เช่น บริการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น
๖. บริการสิ่งแวดล้อม เช่น บริการบำบัดน้ำเสีย บริการกำจัดของเสีย เป็นต้น
๗. บริการทางการเงิน เช่น ธุรกิจธนาคาร การประกันภัย เป็นต้น มีรูปแบบการเปิดเสรีที่ต่างออกไป อยู่ภายใต้กระทรวงการคลัง
๘. บริการที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม เช่น บริการด้านโรงพยาบาล เป็นต้น
๙. บริการด้านการท่องเที่ยว และที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น บริการโรงแรม ร้านอาหาร ตัวแทนนำเที่ยว เป็นต้น
๑๐. บริการด้านนันทนาการ วัฒนธรรม และการกีฬา เช่น บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
๑๑. บริการขนส่ง เช่น บริการขนส่งทางราง ทางบก ทางน้ำ เป็นต้น การเปิดเสรีการค้าบริการสาขา การขนส่งทางอากาศอยู่ภายใต้กระทรวงคมนาคม
๑๒. บริการอื่นๆ ที่ไม่จัดอยู่ใน ๑๑ ประเภทข้างต้น

บริการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ ภายใต้สาขาบริการธุรกิจ ๕ สาขาย่อย ดังนี้

๑. บริการสำรวจทางธรณีวิทยา ธรณีฟิสิกส์และการสำรวจทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ
๒. บริการสำรวจใต้ผิวดิน
๓. บริการด้านการทดสอบและวิเคราะห์เกี่ยวกับการผสมสารและความบริสุทธิ์ของสาร
๔. บริการด้านการทดสอบและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะทางกายภาพ
๕. บริการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง เช่น บริการขุดเจาะ การติดตั้งปั้นจั่น บริการซ่อมบำรุงและเรือถอน

ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่อการเปิดตลาดการค้าบริการของผู้ให้บริการต่างชาติ

การเจรจาตกลงความตกลงด้านการค้าบริการ มีเป้าหมายการเปิดตลาดการค้าบริการด้วยการลดหรือยกเลิกข้อจำกัด มาตรการต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีการค้าบริการ แบ่งออกได้ดังนี้

๑. รูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply) การเจรจาตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการได้กำหนดรูปแบบการให้บริการระหว่างประเทศไว้ ๔ รูปแบบ ดังนี้

๑.๑ รูปแบบที่ ๑ (Mode ๑) การให้บริการแบบข้ามพรมแดน : การให้บริการข้ามประเทศ โดยไม่มีการจัดตั้งกิจการ กล่าวคือ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการยังคงอยู่ในประเทศของตนเอง เป็นการให้บริการผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๑.๒ รูปแบบที่ ๒ (Mode ๒) การใช้บริการในต่างประเทศ : การที่ผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในประเทศผู้ให้บริการ เช่น นักเรียนไปศึกษาต่อในต่างประเทศ หรือการเดินทางไปเที่ยวในต่างประเทศ

๑.๓ รูปแบบที่ ๓ (Mode ๓) การจัดตั้งกิจการในต่างประเทศ : การที่ผู้ให้บริการไปจัดตั้งกิจการในอีกประเทศหนึ่งเพื่อให้บริการ เช่น โรงเรียนต่างชาติมาเปิดกิจการในไทย

๑.๔ รูปแบบที่ ๔ (Mode ๔) การเดินทางข้ามประเทศของบุคลากรผู้ให้บริการ : การที่ผู้ให้บริการที่เป็นบุคคลเดินทางไปยังประเทศหนึ่งเพื่อให้บริการ เช่น ครูชาวต่างชาติเข้ามาสอนในไทย

๒. อุปสรรคการค้าบริการที่เจรจาในความตกลงการค้าเสรี

WTO ได้กำหนดอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดของการเปิดเสรีการค้าบริการไว้ ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ ข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด (Limitation to market access : MA)

ข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด หมายถึง กฎหมาย กฎระเบียบ หรือเงื่อนไขต่างๆ ที่ประเทศสมาชิกกำหนดขึ้น อันเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาประกอบธุรกิจและให้บริการของผู้ให้บริการต่างชาติ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service : GATS) กำหนดข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดไว้ ๖ ข้อ คือ

๑) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ
๒) การจำกัด หรือกำหนดมูลค่า/สินทรัพย์ในการให้บริการ
๓) ข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนทั้งหมดของการประกอบกิจการ หรือปริมาณผลผลิตที่ได้จากบริการ

๔) การกำหนดจำนวนของบุคลากรที่ให้บริการ

๕) การกำหนดประเภทของนิติบุคคล

๖) การกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นในนิติบุคคล

๒.๒ ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation to national treatment : NT)

คือ กฎระเบียบ หรือมาตรการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติต่อผู้ให้บริการต่างชาติแตกต่างจากผู้ให้บริการของชาติตน เช่น

๑) มาตรการด้านภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่างๆ

๒) เงื่อนไขด้านสัญชาติ (Nationality requirements)

๓) เงื่อนไขการมีถิ่นที่อยู่ (Residency requirements)

๔) เงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยี

การขยายความร่วมมือและการพัฒนาการค้า เฉพาะในส่วนของการเปิดเสรีการค้าบริการ อาเซียนมีเป้าหมายเพื่อลดเลิก กฎระเบียบ หรือมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการ และการลงทุนของผู้ให้บริการอาเซียนตามหลักเกณฑ์เปิดตลาดการค้าบริการอาเซียน ตามเป้าหมายการเปิดเสรีการค้าบริการที่ระบุใน AEC Blueprint โดยมีการทำตารางข้อผูกพันการค้าบริการแล้ว ๗ ชุด ปัจจุบันเป็นตารางข้อผูกพันชุดที่ ๘ การผูกพันเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ไว้ในตารางข้อผูกพันก็คือการแสดงว่า ประเทศนั้นๆ จะไม่เพิ่มเติมข้อจำกัดอื่นๆ ที่สร้างอุปสรรคทางการค้าบริการให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นในอนาคตมากขึ้นไปกว่าที่ได้ระบุไว้

แนวทางการลดข้อจำกัด ภายใต้ความตกลงด้านการค้าบริการ คือ

- ไม่มีข้อจำกัดการให้บริการข้ามพรมแดน

- ทயอยให้ต่างชาติถือหุ้นได้ถึง ๗๐%

- ยกเลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อบริการภายใต้หลักการ NT
- ให้คนต่างชาติเข้าทำงานได้มากขึ้น

โดยกำหนดเป้าหมายระยะเวลาของการลดข้อจำกัดการค้าบริการในสาขาเร่งรัด ได้แก่ การค้าบริการ สาขาคอมพิวเตอร์ โทรคมนาคม ธุรกิจท่องเที่ยว สุขภาพ ภายในปี พ.ศ. ๒๐๑๐ และการค้าบริการสาขาโลจิสติกส์ ภายในปี พ.ศ. ๒๐๑๓ ส่วนการค้าบริการสาขาอื่นๆ ซึ่งรวมไปถึงสาขาบริการที่เกี่ยวกับเหมืองแร่ใน ๓ สาขาย่อย (๕ รายการ) ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ภายในปี พ.ศ. ๒๐๑๕

อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกยังคงสิทธิในการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจบริการ ไม่ว่าจะ เป็นวัตถุประสงค์ด้านการควบคุมมาตรฐาน ความเป็นธรรมด้านการแข่งขัน ประโยชน์ของผู้บริโภค ความมั่นคง ของชาติ ผลกระทบด้านวัฒนธรรมและประเพณี ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยมีเงื่อนไขให้ใช้กฎหมายบังคับ ที่เท่าเทียมกันทั้งคนในชาติและคนต่างชาติ กรณีกฎหมายที่จำเป็นอย่างยิ่งหรือที่ทุกประเทศมีการใช้บังคับ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สมาชิกอาจขอสงวนไว้ในตารางข้อผูกพันได้ โดยต้องตกลงกับสมาชิกอาเซียนอื่นก่อน ในการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านบริการของอาเซียน (Coordinating Committee on Service : CCS) ซึ่งมีกฎหมายที่ไทยขอสงวนไว้ คือ ประมวลกฎหมายที่ดิน ในเรื่องการถือครองที่ดินของชาวต่างชาติ โดยไทยไม่ยินยอมให้ชาวต่างชาติถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ทั้งนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการในการส่งเสริมการค้าบริการสาขาต่างๆ ของผู้ประกอบการไทย และเร่งทำ ความเข้าใจกับผู้ประกอบการไทยในเรื่องมาตรฐานของการค้าบริการสาขาต่างๆ ของแต่ละประเทศ ส่วนมาตรการ ทางด้านกฎหมายควรพิจารณาปรับปรุงให้คุ้มครองส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการไทยและเป็นไปตาม พันธกรณีของความตกลง GATS ภายใต้ WTO และการโดยเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้า บริการสาขาต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติ ที่เข้ามาลงทุนการค้าบริการสาขาต่างๆ ในไทยและการไปลงทุนการค้าบริการสาขาต่างๆ ในอาเซียนอื่นได้